

Abecedno kazalo osoba koje se spominju u Knjizi bratovštine sv. Bartolomeja iz Roča (1523–1611) (612–639). Jasno, autor donosi niz analiza obiteljskih prezimena koja su zapisana u Knjizi, ali i popis prezimena koja i danas nakon pola tisućljeća žive u Roču i okolici.

U stručnim će krugovima i poglavlje *Transliteracija zapisa (46–49)*, kao i prilog *Češće upotrebljavane ligature (608–611)* pobuditi iznimno zanimanje, a osobito sama *Transliteracija glagoljskih zapisa (53–368)* i *Preslici glagoljskih zapisa (371–546)*, jer upravo oni pružaju sve što bi moglo iz povijesti bratovštine sv. Bartolomeja tijekom 16. i prvog desetljeća 17. st. biti od interesa takvim čitateljima, a što Vlahov nije zbog ujednačenosti same studije mogao interpretirati.

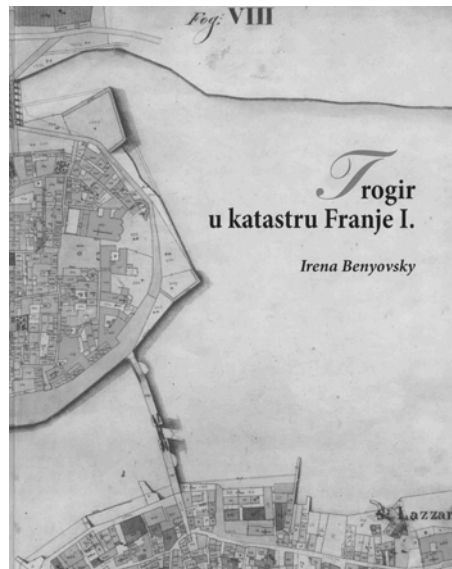
Posljednji, ali ne manje zanimljivi, prilozi jesu *Kronološki predmetni red zapisa (549–569)* i *Popis starješina bratovštine sv. Bartolomeja (570–575)*. Knjiga na samomu kraju ima i sažetke na talijanskom (prev. Branka Poropat) i engleskom (prev. Iva Grahovac Jurkota) jeziku.

Ivan Jurković

*Irena Benyovsky: TROGIR U KATASTRU FRANJE I.,
Zagreb, Hrvatski institut za povijest, Državni arhiv u Splitu, 2005, 180 str.*

Krajem 2005. godine svjetlo dana ugledala je knjiga *Trogir u katastru Franje I.* Irene Benyovsky, koja predstavlja odskočnicu za mnoga predstojeća istraživanja povijesti Trogira. Naime, u svojoj knjizi *Trogir u katastru Franje I.* autorica je analizirala i transkribirala dio Trogirskog katastra, te je u knjizi objavljena Katastarska mapa građevinskih čestica Trogira iz 1830. i Upisnik građevinskih čestica Trogira iz 1831. godine.

U uvodnom dijelu autorica govori o razlozima i prilikama koje su prethodile stvaranju katastra. Potom govori o Trogirskom katastru, koji se sastoji od katastarskih mapa, upisnika, poreznih operata itd. Kopije katastarskih mapa

trogirske općine su iz 1830. godine. Autorica donosi osnovne podatke o tim mapama i načinu njihove izrade, a posebno analizira mapu koja prikazuje grad Trogir s predgrađem na Čiovu. Radi se o koloriranoj mapi građevinskih čestica Trogira koja sadrži prikaz urbane strukture grada. Ova je mapa i objavljena u knjizi u umanjenom izdanju (58 cm x 48 cm).

Uz katastarsku mapu autorica je objavila i njoj sukladan "Upisnik građevinskih čestica", koji je rađen 1831. godine. Spomenuti Upisnik sadrži inventar svih nepokretnih dobara u gradu, a funkcionirao je i kao evidencija vlasnika. Naime, u njemu uz svaki broj čestice stoje i podaci o stanju izgrađenosti, opisu zgrada, prostornoj dispoziciji, namjeni, vlasničkim odnosima. Broj čestice u Upisniku podudara se s brojem čestice na katastarskoj mapi. Vlasnik je osim imenom i prezimenom opisan i zanimanjem te boravištem. U Upisniku je predviđen prostor i za porez, ali porezni iznosi nisu bili upisivani.

Autorica navodi kako Upisnik iz 1831. godine donosi cjelovitu demografsku sliku Trogira. Naime, podaci bilježe sastav stanovništva, imovinsko stanje, zanimanje i genealogiju trogirskih obitelji 19. stoljeća. Također posebno upozorava kako vlasnici, čija se imena nalaze u Upisniku, nisu uvijek bili istovjetni korisnicima kuća, jer je dio nekretnina bio u najmu.

Dio Katastra općine Trogir čini i Izvješće porezne procjene iz 1840. u kojem se sumarno opisuje topografsko, gospodarsko, urbano i demografsko stanje općine, pojedinosti iz svakodnevnog života i povijesti grada te klimatska obilježja. Autorica naglašava da su takva izvješća pisana prema ujednačenom obrascu u cijeloj Dalmaciji. Spomenuto izvješće donosi i sumarnu sliku zanimanja žitelja Trogira, od kojih se trećina bavila poljoprivredom. Najveći broj stanovnika osim poljoprivjede bavio se ribarstvom, ali i pomorstvom i zanatstvom. U Upisniku koji je Benyovsky objavila također su zabilježena zanimanja stanovništva.

Prema Upisniku iz 1831. vlasnici građevinskih čestica bili su uglavnom muškarci. Autorica navodi kako naknadni upisnici donose pojedinosti o promjeni vlasništva nad nekretninama unutar ili izvan obitelji, što pokazuje dinamiku vlasničkih odnosa, ekonomsku moć i ukus investitora, te socijalnu strukturu stanovnika Trogira u 19. stoljeću. Zemljoposjednici su, kako pokazuje katastar, uglavnom bili pripadnici bogatijih trogirskih obitelji.

Upisnik građevinskih čestica iz 1831. i katastarska mapa građevinskih čestica iz 1830. usprkos svojoj specifičnoj namjeni predstavljaju i vrlo pouzdan izvor o urbanoj strukturi Trogira. Irena Benyovsky naglašava da Upisnik većinu zgrada bilježi prema funkciji, katnosti i stanju. Većinom su to bile kuće u kojima su vlasnici stanovali, premda je dio kuća služio za iznajmljivanje. U Upisniku se navode i uske ulice s popločenjima, položaj stubišta, prolazi, bunari, dimnjaci, ruševine, skladišta, obrtničke radnje, kavane, dućani s hranom. Spominju se različite zgrade i dijelovi zgrada poput dvora, staja, mlina, hospitala. Upisnik je zabilježio i tridesetak crkava, od kojih

neke u datom trenutku nisu u funkciji ili su u vrlo trošnom stanju, ili su, pak, promijenile funkciju, postavši, primjerice skladištem i sl. Osim o crkvama, Katastarska mapa i Upisnik, čuvaju povijesna svjedočanstva o mnogim javnim zgradama koje su poslije transformirane i fizički i sadržajno. Autorica posebno naglašava da je Katastar osobito vrijedan za proučavanje objekata koji do danas nisu sačuvani. Naime, oko 40% zgrada i fortifikacija preinačeno je upravo u razdoblju nakon sačinjavanja katastra.

Katastru Franje I. prethodili su nesustavni i pojedinačno rađeni popisi posjeda u privatnom, crkvenom ili općinskom vlasništvu. Premda je katastar rađen s određenom namjerom, rezultirao je prvim preciznim premjerom grada, dokumentiranim podacima urbane i društvene strukture Trogira, koji su prethodili prijelomnom razdoblju transformacije gradova u 19. stoljeću. Autorica naposljetku navodi kako objavljivanjem ovog katastra želi potaknuti daljnja istraživanja povijesti Trogira.

U tom je smislu Irena Benyovsky umnogome pomogla budućim istraživačima objavivši uz katastar i kazala imena, institucija, nekretnina i zanimanja. Upravo zahvaljujući ovim kazalima u knjizi se može pratiti koji su pojedinci koliko nekretnina posjedovali, koje su se institucije nalazile u gradu itd.. Zahvaljujući kazalu nekretnina i zanimanja može se pratiti kakve su sve nekretnine, osim uobičajenih kuća za stanovanje postojale u gradu, te koja su sve zanimanja postojala u gradu i koliko su bila zastupljena.

Na kraju možemo reći kako knjiga *Trogir u katastru Franje I.* Irene Benyovsky predstavlja izvrstan i nezaobilazan priručnik za buduća istraživanja Trogira, kako urbane strukture, tako i različitih aspekata povijesti stanovništva i to ne samo u razdoblju 19. stoljeća, kada je Katastar sačinjen, već i u starijim razdobljima.

Marija Mogorović Crljenko

Dragana Lucija Ratković (a cura di): TORRE/FRATTA/ABREGA.

Patrimonio culturale. Parenzo, Museo civico del Parentino, 2006, pp. 406

Hereditas Histriae è la nuova collana promossa dal Museo civico del Parentino, con l'intento di proporre una rassegna sistematica, metodologica, omogenea e continuata, di pubblicazioni relative al patrimonio culturale istriano. Il primo volume della serie è dedicato alle località di Torre, Abrega e Fratta ed è disponibile sia in versione italiana, sia in versione croata (*Tar/Fratta/Vabriga. Kulturna baština*, pp. 406).

Il libro è suddiviso in tre parti. La prima è riservata al *Catalogo dei beni culturali mobili e immobili*. Si tratta di una serie di materiali catalogici, di documentazione